

Сезона 2017/2018

БЕОГРАДСКА ФИЛХАРМОНИЈА

Циклус: Земља

Диригент: **Еиђи Оуе**

Солиста: **Симоне Рубино**, перкусије

Академски хор *Collegium Musicum*

Петак, 8. јун 2018. године

Задужбина Илије М. Коларца у 20 часова

www.bgf.rs

Програм:

Тору Такемицу

Реквијем за гудаче

Трајање: око 8 мин.

Авнер Дорман

Замрзнут у времену

I *Индоафрика*

II *Евроазија*

III *Америке*

Трајање: око 28 мин.

Густав Холст

Планете

I *Марс, планета рата*

II *Венера, планета мира*

III *Меркур, крилати гласник*

IV *Јупитер, планета радости*

V *Сатурн, планета старости*

VI *Уран, маг*

VII *Нептун, мистик*

Трајање: око 49 мин.

Концертмајстор: Тијана Милошевић

Тору Такемицу (1930-1996) један је од најутицајнијих јапанских композитора 20. века, чија су рана дела обележена жељом за дистанцирањем од традиција јапанске музике и пригрљењем жанрова, изражајних средстава и извођачких апарата музике Оксидента. Случајан и судбоносни сусрет са И. Стравинским 1958. године био је пресудан за будућност Такемицуа као композитора светског реномеа. Управо је композиција *Реквијем за гудаче* (1957) била та која је руског композитора одушевила својом *искреном страшћу*. Језик композиције близак је слободној атоналности Друге бечке школе, али Такемицу никако није само верни подражавалац музичких пракси Запада: дело можемо сматрати *огледалом на површини воде*, чији одрази никада нису потпуни, нити савршени. Елементи јапанске традиције уплетени су у музички текст, попут идеје да *звук мора имати простора да дише*. Ова врста специфичног третмана музичког материјала истовремено пружа слушаоцу осећај статичности и ствара простор *нулте гравитације*, у коме звукови као да лебде. Сва три одсека дела – *Lento*, *Modère*, и *Moins Lent* – чине се као заустављени фрагменти времена; суштину музике требало би тражити у суптилним променама хармоније и деликатним односима између група гудачких инструмената.

На идеју музике замрзнуте у времену надовезује се, дословно, и идућа композиција на вечерашњем програму. Музичко стваралаштво израелског композитора **Авнера Дормана** (р. 1975) истинска је артикулација савременог доба, у коме се утицаји и елементи музика бројних земаља, како традиционалне, тако и уметничке и популарне, додирују и прожимају. Његова дела издваја богат и комплексан ритмички вокабулар, као и пажња посвећена бојама инструмената и њиховом уодношавању, било у оркестарском, камерном или солистичком виду.

Замрзнут у времену интригантан је наслов који реферира на жељу аутора да у три слике представи геолошки (и музички) развој планете Земље од праисторије до данашњег дана. Први став заснован је на ритмичким обрасцима јужне Индије, талама, подражавајући процесе импровизације, карактеристичне за извођење традиционалне индијске музике, а затим истражује и звуке индонежанских гамелан оркестара, као и архаичне афричке музике. Други став пружа карактерни контраст, настојећи да представи дух музике западне Европе и Азије у уздржаном и контемплативном музичком току и хладнијем спектру перкусионистичког тембра. Као основна инспирација проналази се плес сичилијана и многе његове реинтерпретације у делима В. А. Моцарта, а посебна пажња придаје се ослушкивању вибрација аликвотних тонова у простору. Трећи став намењен је да буде верни приказ америчке културе као специфичног места сусрета свих других култура и рађања нових, те ће се тако као музички елементи у њему пронаћи многе кључне одреднице 20. века: мјузикли, амерички симфонизам, џез, танго, свинг, минимализам и др. Напоследку следи рекапитулација, заједничко звучање свих музика представљених у току циклуса, специфичан Дорманов печат, који није само суштинско обележје ове композиције већ и целокупног његовог стваралаштва.

Захтевност солистичког парта, уз призор усамљеног извођача који оперише огромним инструменталним апаратом (што представља и својеврстан визуелни спектакл), као и виталност саме музике, чине композицију *Замрзнут у времену* изузетно памтљивом у сваком погледу"?

Писан у јеку Великог рата, импозантни циклус симфонијских поема *Планете* (1914-1917) британског композитора **Густава Холста** (1874-1934) достигао је виши статус од било ког другог његовог дела. Композиција, сачињена од седам ставова – планетарних портрета – представља тачку сусрета мистицизма античке грчке *хармоније сфера*, античке римске митологије, астрологије и астрономије. Музички језик, који делимично одаје утицаје оркестарских дела А. Шенберга али и са друге стране И. Стравинског, богатством идеја као и спретном манипулацијом тонских боја инспирисао је генерације филмских композитора након Холста. Тонске слике замишљених карактеристика сваке од планета у Сунчевом систему нижу се без предодређеног наративног тока који би их ујединио: од громогласног и брутално дисонантног Марса, до Нептуна у *piano pianissimo* динамици, као последње планете на граници тада видљивог универзума, која стоји на међи познатог и непознатог. Женски хор који се придружује оркестру у последњем ставу, певајући без речи, залази у свет без народа и језика, упућујући наш поглед и мисао ка недокучивом непознатом.

Вечерашњи програм фокус усмерава на неке од најзначајнијих светских композитора, који залазе ван оквира устаљеног канона западноевропског стваралаштва, истражујући музику многих народа из целог света, а затим иде и даље од тога у Холстовим *Планетама* и, на овај начин, заокруживши овогодишњи програмски циклус *Земља*, показује да музика заиста јесте *уметност без граница*.

Тиса Јукић*

*У сезони 2017-18, Београдска филхармонија пружа прилику одабраним младим музиколозима да писањем програмских коментара обогате своју стручну праксу.